

DEVLETLER HUKUKUNDA BAZI TERİM MESELELERİ

Seha L. MERAY

Siyasal Bilgiler Fakültesi
Devletler Hukuku Profesörü

G i r i Ő

Türkçe yazılmış Devletler hukuku yayınlarının arttığı ve daha da artmak istidadını gösterdiği günümüzde, önemli olduğunu zannettiğimiz bir konu üzerinde durmak istiyoruz: Bu çeşitli yayınlarda aynı mefhumu veya aynı müesseseyi ifade etmek üzere farklı terimlerin kullanıldığı görülmektedir. Bu yüzden dilimizde Devletler hukuku terimleri henüz «oturmamış» intibamı vermektedir. Meselâ disiplinin adı olarak, nisbeten yakın tarihli yazılarda bile **Devletler Hukuku**, **Devletler Umumi Hukuku**, **Devletlerarası Hukuku**, **Eternasyonal Hukuk**, **Milletlerarası Hukuk**, hattâ **Beynelmilel Hukuk** terimlerinin kullanıldığı görülmektedir. Birleşmiş Milletler Teşkilâtını kuran anlaşma Birleşmiş Milletler **Andlaşması**, Birleşmiş Milletler **Anayasası** veya Birleşmiş Milletler **Şartı** şeklinde adlandırılmaktadır. Birleşmiş Milletler Teşkilâtının en önemli uzuvlarından birine **Güvenlik Meclisi** denildiği gibi, **Güvenlik Konseyi** veya **Emniyet Konseyi** denildiği de göze çarpmaktadır. Bu istikrarsızlık Teşkilâtın diğer uzuvlarını adlandırmakta da görülmektedir. «**Codification**» karşılığı olarak **kodifikasyon**, **taknin**, **tedvin**, **kanunlaştırma** veya **kodlaştırma** terimleri kullanılmaktadır. Hukuk dilimize nisbeten daha yakın tarihlerde girmiş olan bazı terimler üzerinde de birleşilememiştir. Meselâ «**Continental shelf**» karşılığı olarak **kıt'a sahanlığı**, **kıt'a**, **platformu**, **kıta eşiği** veya **şelf** denilmektedir. Keza «**contiguous zone**» dilimize **bitişik bölge**, **bitişik mıntaka**, **bitişik saha** gibi farklı terimlerle nakledilmektedir.

Şüphesiz herkesin kendisine has bir üslûbu olmakla beraber, ana mefhumlar ve müesseseleri ifade eden terimler üzerinde, Devletler Hukuku ile meşgul olanların anlaşmaları, aynı mefhum veya müessese için — muhteva veya esasa müteallik fikirler ne kadar farklı hattâ zıt olursa olsun — aynı terimleri kullanmaları, hukuk dilimiz bakımından olduğu kadar, memleketimizde Devletler hukukunun gelişmesi bakımından da zarurî görünmektedir.

Biz bu yazımızda, terim meselesini bütün şümulü ile ele alamıyacağız. Böyle bir yazıda Devletler hukukunun bütün terimleri üzerinde durmak mümkün olmadığı gibi lüzumlu da değildir zannediyoruz. Burada sadece meselenin önemini, bazı terimler üzerinde durarak ve bazı örnekler verecek belirtmekle yetineceğiz.

I. «Devletler Hukuku», «Devletlerarası Hukuk», veya...?

Hukukun çeşitli kollarını adlandırmak için dilimizde kullanılan terimlerden bir çoğu artık yerleşmiş, tartışma konusu olmaktan çıkmış bulunmaktadır: Ceza Hukuku, Medenî Hukuk, Ticaret Hukuku, Amme Hukuku, İdare Hukuku gibi. Yalnız iki hukuk kolunun adlarını gösteren terimlerin henüz kesin bir şekilde ve bütün ilgililerce benimsenmemiş olduğu görülmektedir. Bunlardan birisi **Anayasa Hukuku** (veya **Esas Teşkilât Hukuku**), diğeri **Devletler Hukuku** (veya **Devletlerarası Hukuk**) terimidir.

Milletlerarası münasebetleri düzenleyen hukuk kaidelerinin bütününe ve kaideleri inceleyen hukuk koluna dilimizde şimdiye kadar çeşitli adlar verilmiştir. Bu çeşitliliğin bir sebebi, belki de, Türkçe eserlere kaynak teşkil eden yabancı dillerde (bilhassa Fransızca ve İngilizcede) kullanılan adların da farklı olmasıdır. Prof. Bilsel Devletler hukukunu adlandırmak için Fransızcada kullanılmış terimlerin ve bunların Türkçe tercümelerinin bir listesini vermektedir (1).

Fransızcada bugün en fazla kullanılan **Droit International Public** terimidir (2). Bununla beraber bazen **Droit des Gens** denildiği de görülmektedir (3). Bu son terimin yakın zamanlara kadar en hararetli savunucusu, temsil ettiği doktrinal görüşü de en iyi şekilde belirtmesi bakımından, Prof. Scelle idi (4). Fakat kendisi en son yayınladığı eserde, doktrinal davranışını muhafaza etmekle beraber, umumî ceryana katılmakta ve kitabına **Droit International Public** adını vermektedir (5).

İngilizcede ise Devletler Hukuku karşılığı olarak, aralarında önemli

(1) Bknz. C. Bilsel, Devletler Hukuku - Giriş, 2 nci bası, İstanbul 1940, sah. 6.

(2) Meselâ Bknz. Cavaré, Le Droit International Public Positif, Paris 1951; Delbez, Manuel de Droit International Public, 2 ème edit., Paris 1951; Guggenheim, Traité de Droit International Public, Genève 1953; L'Huillier, Eléments de Droit International Public, Paris 1950; Rousseau, Droit International Public, Paris 1953; Sibert, Traité de Droit International Public, Paris 1951.

(3) Meselâ Redslob, Traité de Droit des Gens, Paris 1950.

(4) Scelle, Précis de Droit des Gens, Paris 1932.

(5) Scelle, Cours de Droit International Public, Paris 1948.

bir tefrik yapılmadan, **International Law** ve **Law of Nations** terimleri kullanılmaktadır (6).

Türkçede kullanılan adlara gelince bunlar muhtelif devirlerde, devrin dil anlayışına göre değiştiği gibi, yazarların şahsî tercihlerine göre de değişmiştir. Prof. Bilsel, dilimizde kullanılmış adların en eskisi olarak **Hukuk-u Mîlel** ve **Hukuk-u Düvel** terimlerini görmüş olduğunu yazmaktadır. Napoleon'un Mısır'ı istilâsı üzerine 1789 da Fransa'ya harp ilânı beyannamesinde **Hukuk-u Mîlel** (7) terimi, Navarin hâdisesi münasebetiyle Nemçe elçiliğine verilen 1827 tarihli tahriri resmîde **Hukuk-u Düvel** kullanılmıştı (8). Prof. Bilsel, «yine bu tarihlerde olacak» kaydıyla, Koca Hüseyin Paşa'nın Vattel'den tercüme ettirdiği kitaba **Hukuku Nas** isminin verilmiş olduğunu belirterek bundan sonra kullanılan adlar hakkında şu izahatı vermektedir: «Baron Schlehta Ottokar'ın 1847 de Viyana'da ve 1879 da İstanbul'da basılan eseri **Hukuk-u Mîlel** adını taşır. Yine Baron Schlehta Ottokar'ın 1870 de Viyana'da basılan **Mecmua-yı İstilâhat-ı Resmîye = Manuel Terminologique Français-Ottoman** adlı eserinde **Droit des Gens** karşılığı olarak **Hukuk-u Mîlel**, **Hukuk-u Düveliye** ve **Hukuk-u Düvel** tâbirleri kullanılmıştır. Kâni Paşa zade Rifat Bey, Pradier Fodéréden tercüme ederek Paris'te 1868 de taşbasmayla ve 1873 de İstanbul'da hurufatla bastırıldığı hukuk kitabında Devletler hukukuna **Hukuk-u Düveliye** ismini vermektedir. 1868 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesinde Daarülfünunun Hukuk şubesinde okutulacak dersler arasında **Hukuk-u Mîlel** dersi vardır. Yusuf Ziya Paşa Bluntchli'den tercüme ederek 1881 de ancak mukaddimesini neşredebildiği esere **Hukuk-u Beyneddüvel** adını vermiştir. Münif Paşa'nın Naum'un kitabını esas alarak 1881 de basılan **Medhal-i İlm-i Hukuk** kitabında **Hukuk-u Düvel** ismi kabul edilmiştir. Sait Bay Mekteb-i Fünun-u Mülkiye'de okuttuğu derslerini **Hukuk-u Düvel** olarak tabettirmiştir (1883). Hasan Fehmi Paşa da 1884 de eserini **Telhis-i Hukuk-u Düvel** adıyla bastırmıştır. İbrahim Hakkı Paşa 1887 de iki küçük esere **Medhal-i Hukuk-u Beyneddüvel** ve **Tarih-i Hukuk-u Beyneddüvel**

(6) Meselâ Fenwick, *International Law* 3 rd edit., New York 1948; Hyde, *International Law, chiefly as interpreted and applied by the United States*, Boston 1951; Kelsen, *Principles of International Law*, New York 1952; Oppenheim (edited by Lauterpacht), *International Law - A treaties*, 8 th edit., London 1955; Schwarzenberger, *A. Manuel of International Law*, 2 vd. edit., London 1950; Hackworth, *A Digest of International Law*, Washington 1940-44; Hudson, *Cases on International Law*, St Paul 1951. - Keza Briggs, *The Law of Nations*, 2 nd edit., New York 1952; Brierly, *The Law of Nations*, 5 th edit., Oxford 1955; Jessup, *A Modern Law of Nations*, New York 1947.

(7) Cevdet Tarihi, c. 7, sah. 421-422 (Nakleden Bilsel, *Devletler Hukuku mu, Devletler Arası Hak mı?* İst. Huk. Fak. Mec., 1940, c. VI, Sayı 4, sah, 638 not 5)

(8) Lütfi Tarihi, sah. 92 (Nakleden Bilsel, op. cit., sah. 639.)

adlarını vermiştir. Şehbaz Efendinin eseri Kandiye'de 1898 de **Hukuk-u Düvel** adıyla basılmıştır.

«Meşrutiyetten sonra çıkan eserlerin hemen hepsi **Hukuk-u Düvel** adını taşır. Yalnız Ahmet Selahattin merhum 1912 de basılmış eserine **Hukuk-u Beyneddüvelin Mukaddimatı Nazariye ve Sefahat-ı Tehavvüliyesi** adını verdi» (9). Prof. Bilsel bu makalesinde Daarülfünunda dersin resmî isminin **Hukuk-u Umumiye-i Düvel** olduğuna işaret ederek şöyle demektedir: «Ankara Hukuk Fakültesinde, İcra Vekilleri Heyeti kararıyla mer'iyette olan esas talimatnamesi, dersin ismini **Hukuk-u Düvel** olarak tesbit eylemişti! İstanbul Üniversitesi kurulurken Maarif Vekâletince tanzim ve Üniversiteye tebliğ olunan kadroda isim **Devletler Umumî Hukuku** olarak gösterilmiştir. Tayinler Vekâletçe bu isimle yapılmıştır» (10).

Cumhuriyet devrinde de, bilhassa İkinci Dünya Harbinin sonlarına gelinceye kadar, çeşitli adlar kullanıldığı görülmüştür. Bunlar arasında, bilhassa dildeki Türkçecilik ve öz-türkçecilik ceryanına uyularak, öne sürülmüş yeni adlar da vardır. Meselâ **Güçler Arası Hukuku** (11), **Güçara Genel Kurulu** (12), **Uluslararası Hukuk** (13), **Evrensel Amme Hukuku** (14), **Arsıulusal Hukuk** (15), **Devletlerarası Amme Hukuku** (16) gibi. Bu

(9) Bilsel, op cit., sah. 639-640. — «Bizim dilimizdeki hukuk-u düvel tâbirine gelince, bu da, takarrür edinceye kadar, bir ihtilaf, hatta galat-ı idrak devri geçirmiştir. Biz droit des gens'ı kâh hukuk-u milel, kâh hukuk-u ümem diye tercüme etmişiz. Droit des gens ile Droit international yanyana gelince ötekine hukuk-u ümem, berikine hukuk-u düveliye demişiz. Sonra hukuk-u beynelmilel daha sonra da hukuk-u beyneddüvel tâbiri şüyu bulmuştur. Bu esnada hukuk-u düvel-i umumiye gibi sakat tâbirleri kullanmakta nasıl bir fikre tâbi oldukları kestirilemeyen bazı hocalarımız görülmüştür. Şimdiki halde ise hukuk-u düvel tâbiri mukarrerdir.» Ahmet - Reşit, **Hukuk-u Umumiye-i Düvel**, İstanbul 1932, sah. 10 vd.

(10) Bilsel, op. cit., sah. 637.

(11) S. N. İleri, **Güçler Arası Hukuku**, İstanbul 1940.

(12) S. N. İleri, **Yasaların Çatışması**, İstanbul 1934; bu kitapta yazar **Güçara Genel Kurulu** terimini **Hukuk-u Umumiye-i Düvel** yerine kullandığını açıklamaktadır, (sah. 5).

(13) A. Verdross (Çev. O. Arsal), **Uluslararası Hukukun Temeli**, İst. Huk. Fak. Mec., 1930, sayı 13, sah. 137 vd. — Keza A. Alvarez (Çev. R. Erim ve F. Berkol), **Modern Uluslararası Hukukun Mucip Sebepleri**, İstanbul 1937.

(14) N. E. Küçüka, **Evrensel Amme Hukuku**, Ankara 1937; bu başlıkla birlikte, metinde Arsi ulusal hukuk (sah. 9, 10, 11), **Devletler Hukuku** (sah. 9, 11), **Hukuk-u düvel** (sah. 7,8,9,19,20) ve **Hukuk-u beynelmilel** (sah. 9) terimlerinde kullanılıyor.

(15) H. Triepel (Çev. O. Arsal), **İç Hukukla Arsiulusal Hukuk Arasındaki Münasebetler**, İst. Huk. Fak. Mec., 1937, sayı 9, sah. 6 vd.

(16) L. Le Fur (Çev. N. Erim), **Devletlerarası Amme Hukuku**, Ankara 1942-1945.

terimler yanında **Hukuk-u Düvel** terimine de 1940 tarihlerine kadar tesadüf edilmektedir (17).

Devletler hukuku için ortaya çeşitli adlar atılırken, bu konuyla ilgili önemli bir tartışma da olmuştur. Prof. M.E. Bozkurt meseleyi başka bir yönden ele alarak Devletler **Hukuku** yerine **Devletler Arası Hak** terimini teklif etmiş ve bu adın isabetli olduğunu çeşitli sebeplerle savunmuştur (18). Prof. Bilsel ise bu teklifi uygun görmediğini, Prof. Bozkurt'un öne sürdüğü bütün delilleri cevaplandırarak belirtmiş ve **Devletler Hukuku** terimini savunmuştur (19).

Devletler Hukukunun adı konusunda anlaşmazlığı daha iyi belirtmek için, bazıları çok yakın tarihli olan yazılarda bile görülen, **Enternasyonal Hukuk** (20), **Milletlerarası Hukuk** (21), **Milletler Hukuku** (22), **Beynelmilel Hukuk** (23) gibi terimlere de işaret etmek gerekir.

-
- (17) Meselâ K. Strupp (Adliye Vekâleti tercümesi), Avrupa ve Amerika Umumî Hukuk-u Düvel Mebdeleri, İstanbul 1929, bkz. bilhassa Onsöz'deki terimler; keza M. Cemil (Bilsel), Hukuk-u Düvel — Devletler Arasında Münasebetler, İstanbul, 1934, Hukuk İlmini Yayma Kurumu konferansları serisinden E. Lambert'in konferansı (Çev. O. Nuri) Sosyal İlim ve Arsiulusal İlim Olarak Hukuk başlığı ile çevrildiği halde metinde yine Hukuk-u Düvel terimi kullanılmaktadır (Ankara 1938, Konferans serisi No. 36, meselâ sah. 4); hatta N. Politis'in konferansı (Çev. N. Erim) Halihazır Hâdiselerin Aydınlığı Altında Hukuk-u Düvel'in İstihalesi başlığı altında yayınlanmıştır (Ankara 1940, Konferans serisi No. 50).
- (18) M. E. Bozkurt, Devletler Arası Hak, Ankara 1940, bilhassa sah. 6 vd. Bununla beraber kitabın bu adı altında tırnak içinde "Hukuk-u Düvel" de vardır.
- (19) Bilsel, Devletler Hukuku mu, Devletler Arası Hak mı?, İst. Huk. Fak. Mec., 1940, c. VI, sayı 4, sah. 631-644.
- (20) Mesela bu konuda Prof. Bilsel şöyle demektedir: "Ben enternasyonal hukuk tabirini de kullanıyorum. Çünkü enternasyonal kelimesi zaten dilimize girmiştir... Şu halde bütün dünyanın kullandığı bir terim olarak bunu kullanmakta bir beis yoktur", Bilsel, Giriş., op. cit., sah. 9, — Yeni yayınlanmış kitaplarda da bu ada tesadüf edilmektedir. Meselâ Bknz. Y. Abadan, Amme Hukuku ve Devlet Nazariyeleri, Ankara 1952, sah. 27-28; 286; yazar enternasyonal hukuk terimini Devletler Umumî Hukuku ile Devletler hususî hukukunu bir arada ihtiva edecek manada kullanır görünmektedir.
- (21) M. Belik, Devletlerin Harp Salâhiyetinin Tahdidi ve Milletlerarası İhtilâfların Sulh Yolu ile Halli Usulleri, İstanbul 1956, sah. 77.
- (22) A. R. Turnagil, İslâmiyet ve Milletler Hukuku, İstanbul 1943,
- (23) Meselâ E. Çelik, Son Hâdiseler ve Beynelmilel Hukuk, "Dünya" gazetesi, 13 Kasım 1956.

Bu çeşitli adlar arasında bugüne kalanlar ve yaşayanlar **Devletler Hukuku** ve **Devletler Umumî Hukuku** terimleridir (24).

Disiplinin adı konusunda dilimizde şimdiye kadar bir karışıklık manzarası arzeden durum, artık, hiç olmazsa Fransızca ve İngilizcedeki kadar, bir berraklığa kavuşmuş gibidir. Gerçekten, bilhassa İkinci Dünya Harbinden sonra bu konuda yazı yazanlar kullandıkları ad bakımından belirli bir şekilde iki guruba ayrılmış görünmektedirler: (a) **Devletler Hukuku** veya **Devletler umumî Hukuku** terimlerini kullananlar; (b) **Devletlerarası hukuku** veya **Devletlerarası Hukuk** terimini kullananlar.

Biz, çoğunluğu teşkil eden diğer meslekdaşlarımızla birlikte **Devletler Umumî Hukuku** ve **Devletler Hukuku** terimlerini tercih etmekteyiz (25).

Devletlerarası Hukuku terimine karşı itirazımızı bir başka vesile ile de belirtmiştik (26). Bununla beraber **Devletlerarası Hukuku** teriminin ilmî yazılarda olduğu gibi (27), Birleşmiş Milletler Andlaşmasında da kullanılmış olduğuna işaret etmek gerekir. Gerçekten Andlaşmanın dibâçesinde (3 ncü cümle), 1 nci maddenin 1 nci fıkrasında, 13 ncü maddenin 1 nci fık-

(24) E. Menemencioğlu, Devletler Umumî Hukuku, İstanbul 1930; Bknz. bilhassa sah. 37 vd.; Bilsel, Giriş., op. cit, sah. 9: "Bugün dersimizin adı Devletler Hukuku'dur."

(25) Alsan, Yeni Devletler Hukuku, 2 cilt, Ankara 1950, 1951; Ch. Crozat (E. Çelik tercümesi), Devletler Umumî Hukuku, İstanbul 1950; Anzilotti (Çev. S. Erman), Devletler Hukuku, İstanbul 1946; S. Bilge, Tebaanın Yabancı Memleketlerde Diplomatik Himayesi, Ankara 1953, meselâ sah. 5; E. Çelik, Milletlerarası Adalet Divanının Tatbik Ettiği Tefsir Kaideleri, Ord. Prof. Tahir Taner'e Armağan'da, İstanbul 1956, meselâ sah. 569; M. Belik, Devletlerin Harp Salâhiyetinin Tahdidi ve Müeyyideleri, İstanbul 1954, yazar bu kitapta genel olarak "Devletler umumi hukuku", arasına "Devletler hukuku" demektedir; McNair (Çev. M. Renda), Tatbikatta Devletler Hukuku, Ank. Huk. Fak. Derg., 1949, c. IV, sayı 2,3,4, sah. 112 vd.; Q. Wright (Çev. H. Belbez), Devletler Hukukunda Yeni Gelişmeler, Ank. Huk. Fak. Derg., 1950, c. VII, sayı 3-4, sah. 105 vd.; M. Gönlübol, Çok-taraflı Anlaşmalar Aktinde, İmza, Tasdik ve Katılma Hususlarında Yeni Gelişmeler, Siy. Bil. Fak. Derg., 1956, c. XI, sayı 2, sah. 107 vd. İstanbul Üniversitesi 1949-1950 Ders Yılı Öğrenci Rehberinde, Hukuk Fakültesinde okutulan dersler arasında Devletler Umumî Hukuku vardır. (sah. 72); Ankara Üniversitesi Kılavuzunda (1954), Hukuk Fakültesi Kürsüleri arasında "Devletler Umumî Hukuku" kürsüsü vardır (sah. 64); Siyasal Bilgiler Fakültesi Yeni Lisans Öğretim ve İmtihan Talimatname'sinde dersin adı "Devletler Hukuku" dur (sah. 22).

(26) Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisinde Sayın Hocamız N. Erim'in Devletlerarası Hukuku ve Siyasî Tarih Metinleri kitabının tahlili, Siy. Bilg. Fak. Derg., 1954, c. IX, sayı 1, sah. 134.

(27) Meselâ N. Erim, Devletlerarası Hukuku ve Siyasî Tarih Metinleri, Ankara 1953; S. A. Korff (Çev. İ. Lütem), Devletlerarası Hukuku Tarihine Giriş, Ank. Huk. Fak. Derg., c. II, sayı 2-3, sah. 323 vd.

rasında bu terim kullanılmıştır. Biz yine de, bu terimin gramer bakımından yanlış bir kuruluş olduğu gibi, yazarların çoğunluğunca da benimsenmemiş bulunduğunu düşünmekle büyük bir hata işlemediğimizi zannediyoruz.

Devletlerarası Hukuk terimine gelince, bu terimin bazı meslekdaşlarımız tarafından kullanıldığı (28), çoğunluğun **Devletler Hukuku** veya **Devletler Umumî Hukuku** terimlerini tercih ettikleri bir gerçek ise de, bu ayrılığın vahim bir terminoloji meselesi teşkil ettiğini sanmıyoruz. Bu ayrılık Fransızca veya İngilizcedeki terim farklılığından ileri de gitmemektedir. Esasen bazı yazarlar **Devletler Hukuku**, **Devletler Umumî Hukuku**, **Devletlerarası Hukuk** terimleri arasında hiçbir fark gözetmeden her üçünü de kullanmaktadırlar (29).

II. Birleşmiş Milletler Andlaşması ile ilgili terimler:

Birleşmiş Milletler Andlaşması ile ilgili terim karışıklıklarını izah etmek güç olduğu kadar, bu karışıklığı ve anlaşmazlıkları bertaraf etmek de mümkün görünmektedir. Bilindiği gibi Birleşmiş Milletler Andlaşması

(28) Meselâ İ. Lütem, Egemenlik Kavramı ve Devletlerarası Hukuk, Ankara 1947; Harp Suçları ve Devletlerarası Hukuk, Ankara 1951; F. Le Roy (Çev. İ. Lütem), 1919 dan itibaren Devletlerarası Hukukta Vukubulan Tahavvüller, Ank. Huk. Fak. Derg., 1951, c. VIII, sayı 1-2, sah. 354 vd; Devletlerarası Hukukun İnsanileştirilmesi, İbid., 1951, c. VIII, sayı 3-4, sah. 122 vd.; İ. Akipek, Devletlerarası Hukuk Bakımından Meşru Müdafaa'nın Mahiyeti ve Benzeri Müesseselerle Mukayesesi, Ankara 1955; H. Briggs (Çev. R. Koral — O. Nasuhioğlu), Devletler Hukukunun Tedrici İnkişafı, İst. Huk. Fak. Mec., 1947, c. XIII, sayı 2, çevirenler bu başlığa rağmen metinde daha çok Devletlerarası Hukuk terimini kullanmaktadırlar, bkz. sah. 411, 412, 427, 429, 430, 431.

(29) Meselâ Y. Abadan, op. cit., hem Devletler Hukuku (sah. 42, 60, 124, 131, 155, 165, 195), hem Devletler Umumî Hukuku (sah. 30, 42, 63, 155, 206, 287, 360), hem de Devletlerarası Hukuk (sah. 23, 30, 62) terimlerini kullanmaktadır. Yazar terim konusunda şunları da söylüyor: "Burada devletler — yahut milletler arası hukuk tâbirlerini, hukuk tedrisatında yerleşmiş olmalarına rağmen, muhtevaları hakkında tereddüt yaratmağa elverişli bulunan Devletler Umumî Hukuku ile Devletler Hususî Hukuku mefhumları yerine kullanıyoruz." İbid., sah. 27. Sayın Prof. Abadan son makalesinde ("Devletler Umumî Hukuku ve Anayasalar", S. B. F. D., 1956, c. XI, sayı 3, sah. 10) şöyle diyor: "Fransızcadan naklen dilimize yerleşen Devletler Umumî Hukuku yerine biz şahsen Devletler Arası Hukuk; Devletler Hususi Hukuku yerine de Milletlerarası hukuk terimlerinin kullanılmasını tercih ediyoruz." Bununla beraber Sayın Profesör makalesinde bir yerde (sah. 27) Devletler arası hukuk terimini kullanmakta, buna mukabil, diğer terimlerden vazgeçmiş görünmemektedir: Devletler Umumi Hukuku (sah. 1, 4, 5, 9, 11, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28), Devletler Hukuku (sah. 19, 20, 22, 23, 26). Enternasyonal hukuk (sah. 1, 20, 23, 27, 29). Esasen Devletle-

memleketimizde Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen bir kanunla yürürlüğe konmuştur (30). Andlaşmanın resmî metni mevcuttur. Böyle olunca gerek Birleşmiş Milletler Teşkilâtını kuran ana vesikanın adı, gerek bu vesikanın Türkçe metni ve dolayısıyla Teşkilât organlarının Türkçe adları ve Andlaşma kullanılan diğer bazı terimler üzerinde farklılık doğmaması gerekirdi. Herkesin resmî metni kullanması Birleşmiş Milletlerle ilgili terimleri istikrara kavuşturmağa yetecekti.

Tatbikatta böyle olmamıştır. Birleşmiş Milletler hakkında en yeni yayınlarda bile, resmî metne uymayan terimlerin, çeşitli şekillerde kullanıldığı görülmektedir. Bunun bir sebebi, belki de, Birleşmiş Milletler Andlaşmasının Türkçe resmî metninin yayınlanmasından önce, Fransızca veya İngilizce metinlerden yapılmış gayri resmî tercümelerle dilimize Birleşmiş Milletlerle ilgili bir takım terimlerin girmiş bulunması ve bu terimlerin bazı hafızalara yerleşmiş olmasıdır. Eğer başka bir sebeple Andlaşmanın resmî metnine aykırı terimler kullanılmakta ise, böyle hareket edenlerin bunu her vesile ile belirtmeleri, sebeplerini açıklamaları beklenirdi. Halbuki, bu şekilde hareket edenler, mutaden, herhangi bir açıklama yapmamaktadırlar.

İzah tarzı ne olursa olsun fiilî durum, gerek Birleşmiş Milletler Andlaşmasının adı, gerekse bu Andlaşmada kullanılan bir çok terimlerin Türkçede kullanılış şekilleri arasında, - hatâ aynı yazarın aynı mefhum veya müesseseyi ifade için kullandığı terimler arasında, - büyük farklar olduğudur. Biz bu yazıda, sadece bazı terimler üzerinde durarak mesele- nin önemini belirtmeğe çalışacağız.

1. «Andlaşma», «Anayasa», «Şart»?

Birleşmiş Milletler Teşkilâtını kuran vesikanın Türkçe resmî (kanunî) adı **Birleşmiş Milletler Andlaşması**'dır. Birleşmiş Milletler Andlaşması aslında, hepsi de aynı derecede muteber olan (Andlaşma, madde 111) beş dilde (Çince, Fransızca, Rusca, İngilizce ve İspanyolca) kaleme alınmıştır. Andlaşmanın İngilizce adı **Charter of the United Nations**, Fransızca adı da

(30) "San Fransisko'da 26 Haziran 1945 tarihinde yapılmış ve imza edilmiş olan Birleşmiş Milletler Andlaşması ile Milletlerarası Adalet Divanı Statüsünün onanması hakkında kanun", Resmî Gazete, 24 Ağustos 1945, sayı 6092.

rarası Hukuk terimi üzerinde en fazla ısrar eden görünen değerli arkadaşımız Dr. Lütem son eserinde artık Devletler Hukuku terimini kabul ettiğini şöyle belirtmektedir: "Biz de muhtelif yazı ve kitaplarımızda Devletlerarası Hukuk terimini kullandıktan sonra, «kısa ve toplu ve yeter vuzuhu» haiz olduğundan Devletler Hukukunda karar kılmış bulunuyoruz". (Devletler Hukuku Dersleri, Ankara 1956, sah. 2.)

La Charte des Nations Unies'dir. **Charter** veya **Charte** terimlerine uygun bir Türkçe karşılık bulunamadığı için bu terimler dilimize **Andlaşma** şeklinde çevrilmiştir. Devletler Hukukunda çalışanlarımızın büyük çoğunluğu **Birleşmiş Milletler Andlaşması** adını aynen bu şekilde kullanmakta (31), bundan başka kısaca **Charter** veya **Charte** karşılığı olarak da **Andlaşma** demekte ve yazmaktadırlar.

Bazı yazarlar da, Birleşmiş Milletler Teşkilâtını kuran vesikanın önemini düşünerek, Andlaşma teriminin, büyük harfle de yazılsa, Devletler Hukukunda muayyen bir usule uygun olarak aktedilmiş yazılı herhangi bir taahhüdü ifade ettiğini, Birleşmiş Milletler Teşkilâtının kurucu vesikasını lâlettayin bir andlaşmadan tefrik zaruretini gözönünde tutarak **Charter** veya **Charte** karşılığı olarak **Anayasa** terimini de kullanmağı uygun görmekteydiler. Bunun sebebini Prof. Alsan şu şekilde açıklamaktadır :

«Bu defa **Charte - Charter** adını alan bu yeni teşkilât misakı bizde ilk önce anayasa olarak tercüme edilmişti. Devletler arasında imza edilen ve karşılıklı taahhüdlere vücut veren bir vesika olmak itibariyle bunun bir **andlaşma** teşkil ettiğine şüphe yoktur. Devletler arasındaki andlaşmalara mahiyet ve ehemmiyetlerine göre türlü adlar verildiğini biliyoruz. Bu andlaşmaya da bizde azçok anayasa mânasını ifade eden **charte** denildiğine göre Dışişleri Bakanlığı ve Hükûmet onu **Birleşmiş Milletler Anayasası** adıyla tasdik edilmek üzere Büyük Millet Meclisine göndermişti.

«Andlaşmanın onanması hakkındaki kanun tasarısının metnindeki **Birleşmiş Milletler Anayasası** adı Dışişleri Komisyonu tarafından **Birleşmiş Milletler Andlaşması** şeklinde değiştirilmiş olduğundan kanun böyle çıkmıştır.....

«Bize göre, Devletler topluluğuna düzen vermek ve onun ana şartlarını tesbit etmek gayesini güden bu antlaşmaya Fransızca ve İngilizce adına uyarak **anayasa** denilmesi de uygun görülebilirdi. İngiliz milletinin hak ve hürriyetlerini tesbit edip Kıral Yurtsuz Jean tarafından 1215 de bahşedilmiş olan vesikaya «La Grande Charte d'Angleterre» denildiği gibi XVIII'nci Lui'nin 1814 de Fransa'ya verdiği ana kanun da «La Charte Constitutionnelle de France» adını taşıyordu.

«Bu itibarla **Charte** kelimesinde bir anayasa mânası vardır. Yine bir

(31) Goodrich-Hambro (Çev. Lütem), op. cit.; ve Alsan, op. cit., c.I, sah. 172,174, 170, 194, 223, 425, 452, 463, 591, 595, 609, 610, ve c. II, sah. 51, 55, 126 vd., 197, 412; Meray, Devletler Hukukunda Birleşmiş Milletler Andlaşması ve Tatbikatına Göre Millî Yetki Meselesi, Ankara 1952; Bilge, op. cit., sah. 5; Gönlübol, op. cit., sah. 109, 110 ve Birleşmiş Milletler Andlaşmasında ve Tatbikatında «Muhtar Olmayan Ülkeler», Siy. Bilg. Fak. Derg., 1956, c. XI, sayı 1, sah. 114 vd.

antlaşma olan eski Milletler Cemiyeti Antlaşmasına nasıl **Misak** demiş isek bu defa **Charte** karşılığı olarak **Anayasa**'yı kullanmakta da mahzur yoktur. Kaldı ki bu tabir Birleşmiş Milletler Teşkilâtını kuran milletlerarası anlaşmanın mahiyet ve şumulünü **andlaşma** kelimesinden daha iyi ifade etmektedir. Ancak Anayasamızda enternasyonal anlaşmaların karşılığı olarak yalnız **Andlaşma** ile **Sözleşme** kelimeleri mevcut olduğundan San Fransisko andlaşmasına **antlaşma** denilmesi de hukukî bir zaruret icabı sayılır. Şimdi bizde bu andlaşmanın kanunî adı **Birleşmiş Milletler Andlaşması**'dır. Onun için biz de, yerine göre Anayasa tabirini muhafaza etmekle beraber, bu adı kullanmakta devam edeceğiz» (32).

Prof. Alsan'dan başka bazı yazarlar da, Birleşmiş Milletler Andlaşmasından bahsederken veya bu Andlaşmayı zikrederken **Anayasa** terimini kullanmaktadırlar (33).

Bu konuda asıl önemli olduğunu zannettiğimiz anlaşmazlık, bazı meslekdaşlarımızın Andlaşma veya Anayasa terimleri yanında bir üçüncü terime itibar göstermeleridir. Bu arkadaşlarımız Fransızca **Charte** terimini benimseyerek bu kelimeyi dilimize **Şart** şeklinde nakletmektedirler. **Şart**'ı kullananlar arasında Andlaşma veya Anayasa terimlerine hiç itibar etmeyenler olduğu gibi (34), Andlaşma veya Anayasa ile birlikte, istedikleri zaman, **Şart** kelimesini kullananlar da vardır (35).

Biz bu görüşe katılamıyoruz. Birleşmiş Milletler Andlaşmasından bahs-

(32) Alsan, op. cit., c. II, sah. 125-127.

(33) Meselâ Bknz. H. Kelsen (H. Fişek tercümesi), Birleşmiş Milletler Teşkilâtından Çekilme Hakkı, Ank. Huk. Fak. Derg., 1949, c. VI, Sayı 2-3-4, sah. 95, 97, 90, 109; Akipek, op. cit., sah. 9, 10, 30, 29, 45, 79, 80, 185.

(34) Meselâ M. Belik, Atom Enerjisinin Milletlerarası Kontrolü, İst. Huk. Fak. Mecm., 1949, c. XV, sayı 4, sah. 836; Devletlerin Hak ve Vazifeleri Üzerine Beyanname Projesi, Ibid., 1952, c. XVIII, sayı 1-2, sah. 60, 62, 63; Devletlerin Harp salâhiyetlerinin..., op. cit., (1954), sah. 3, 40, 43, 44, 46, 49, 50, 55, 56, 58, 60, 61, 62, 63, 66.

(35) Meselâ Çelik, Tefsir kaideleri, op. cit., sah. 570 de Andlaşma, sah. 580 de Şart diyor; keza Crozat tercümesinde, op. cit., andlaşma terimini kullanmakla beraber (sah. 26,30,33,47,362 vd, 365, 443, 444, 445, 446, 516) Şart terimini de kullanmaktadır (sah. 58 ve 420). Buna mukabil Manda ve Vesayet rejimleri hakkında Milletlerarası Adalet Divanının istişarî mütalâası başlıklı yazısında (Ord. Prof. M. R. Sevig'e Armağan, İstanbul 1956, sah. 263, 264, 268, 270, 271, 273, 275) yalnız Şart terimini kullanmaktadır. Briggs (çev. R. Koral — O. Nasuhioğlu), op. cit. hem Birleşmiş Milletler Andlaşması (sah. 411, 426, 444, 448) hem de Birleşmiş Milletler Şartı (sah. 425, 436) terimleri kullanılmaktadır; bir yerde de (sah. 418) «... Birleşmiş Milletler Şartını (Andlaşmasını) hazırlayanlar...» denilmektedir.

ederken dilimize **Şart** terimini sokmanın isabetli olmadığını düşünüyoruz. Dilimizde **şart** kelimesi, tamamen başka bir hukukî mânada esasen mevcuttur. Bu kelimeyi büyük harfle ve Türkçe **Şart** şeklinde yazmakla beraber, bu terimin Fransızca mânasını düşündürmek, Devletler Hukuku terimlerine, hiç de lüzumu yokken, yeni bir karışıklık unsuru getirmekten ileri gidemiyecektir. Kaldı ki Fransızca **Charte** kelimesinin **Şart** şeklinde dilimize sokulmasını kabul edersek, yabancı dil olarak yalnız İngilizce bilenlerin, **Charter** karşılığı olarak **Çarter** veya **Birleşmiş Milletler Çarteri** demelerini ve yazmalarını da hoşgörmemiz gerekecektir.

Sayın meslekdaşlarımızın, eğer **Şart** kelimesini kullanmaları sadece bir alışkanlıktan ibaret değilse, veya kendilerini olduğu kadar diğer meslekdaşlarını da ikna edici kuvvetli sebepler görmüyorlarsa, Türkçe yazılarında **Şart** terimini kullanmaktan vazgeçeceklerini ümit etmek isteriz.

2. Birleşmiş Milletler Teşkilâtının uzuvları :

Birleşmiş Milletler Andlaşmasının Türkçe resmî metninde Teşkilâtın başlıca uzuvları şöyle gösterilmektedir : Bir **Genel Kurul**, bir **Güvenlik Meclisi**, bir **Ekonomik ve Sosyal Meclis**, bir **Vesayet Meclisi**, bir **Milletlerarası Adalet Divanı** ve bir **Sekreterlik**. (Andlaşma, madde 7).

Birleşmiş Milletler konusunda yazı yazan Devletler Hukukçularının hemen hepsi, Birleşmiş Milletler Teşkilâtının uzuvlarını resmî metne uygun bir şekilde adlandırmaktadırlar. Bununla beraber nadir bazı yazılarda bu terimlerden ayrıldığı, bunların yerine yeni terimler kullanıldığı da görülmektedir.

Birleşmiş Milletler Teşkilâtının Genel Kurulunun adı Fransızca resmî metinde **Assemblée Générale**, İngilizce resmî metinde **General Assembly**dir. Kıymetli bir meslekdaşımız önceleri, resmî metne uygun olarak **Genel Kurul** terimini kullanırken (36), sonraları, bazen aynı sayfada, Genel Kurul yerine **Asamble** (37), veya **Umumî Heyet** (38), hattâ **Umumî Meclis** (39) gibi terimler kullanma yoluna gitmiştir.

Aynı durum **Güvenlik Meclisi** hakkında da bahis mevzuudur. Birleş-

(36) Meselâ Belik, Atom Enerjisinin..., op. cit., sah. 896 vd, 910 vd, 915 vd, 921 not 1. — San Fransisko Konferansına sunulan Türk görüşünün Fransızca metninden Doç. Belik tarafından yapılan Türkçe tercümesinde de bu terim kullanılmıştır, Bknz. Alsan, Devletler Hukuku Dersleri, Ankara 1947, sah. 417.

(37) Belik, Atom Enerjisinin..., op. cit., sah. 908, 911, 912, 913, 914, 916, 917, 918, 922; keza Devletlerin Hak ve Vazifeleri..., op. cit., sah. 59, 60, 65, 66, 67, 68, 69.

(38) Belik, Devletlerin Harp Salâhiyetini..., op. cit. (1954), sah. 52, 62, 63, 64, 65.

(39) Ibid., sah. 53.

miş Milletler Teşkilâtının bu uzvuna Türkçe resmî metninde **Güvenlik Meclisi**, Fransızca resmî metindeki **Conseil de Sécurité**, İngilizce resmî metindeki **Security Council** karşılığı olarak kabul edilmiştir. Değerli arkadaşımız da **Güvenlik Meclisi** terimini bir ara kullandıktan sonra (40), bu terimden vazgeçerek bunun yerine **Güvenlik Konseyi** (41) veya **Emniyet Konseyi** (42) terimlerini kullanmaktadır.

Birleşmiş Milletler Teşkilâtının diğer uzuvlarından **Ekonomik ve Sosyal Meclisi** ile **Vesayet Meclisini**, sayın meslekdaşımız **Ekonomik ve Sosyal Konsey** ile **Vesayet Konseyi** şeklinde kullanmayı uygun görmektedir (43). **Genel Sekreter** terimi üzerine de muhterem arkadaşımızın tereddütleri olduğu müşahede edilmektedir. Gerçekten, kitabına Ek olarak tamamını tercüme ettiği Birleşmiş Milletler Antlaşmasının metninde **Sekreterlik** ve **Genel Sekreter** terimlerini aynen muhafaza etmektedir. Bununla beraber kitabında muhtelif vesilelerle Genel Sekreterden bahsetmek gerektiği zaman Genel Sekreter yerine **Umumî Kâtip** terimini kullanmaktadır (44). Biz bu değişikliklerin lüzumuna kaani olamadığımız gibi, bir başka meslekdaşımızın **Milletlerarası Adalet Divanı** yerine **Beynelmilel Adalet Divanı** terimini kullanmasını da (45) yerinde bulmamaktayız.

3. Birleşmiş Milletler Andlaşmasının Türkçe metni:

Birleşmiş Milletler Andlaşmasının Türkçe metninin nasıl hazırlanmış olduğunu Prof. Alsan'dan naklederek belirtmiştik. Büyük Millet Meclisinin tasvibinden geçmiş olan bu metnin en iyi ve tenkit kaldırmaz bir tercüme olduğu iddia edilemez. Bununla beraber, ilmî çalışmalarda gözönünde hiç tutulmaması lâzım gelecek bir tercüme olduğu da söylenemez. Esasen memleketimizde Devletler Hukukunda yazı yazarların hemen hepsi bu metni kitap veya makalelerinde aynen zikretmektedirler. Bu umumî

(40) Belik, Atom Enerjisinin..., op. cit., sah. 897, 899, 900, 902, 903, 905, 909, 910, 921 not 1, 922.

(41) Ibid., sah. 910, 911, 914, 915, 918; keza Devletlerin Hak ve Vazifeleri... op. cit., sah. 69. — San Fransisko Konferasına sunulan Türk görüşünü Fransızca metninden dilimize ilk defa çeviren sayın meslekdaşımız **Conseil de Sécurité** karşılığı olarak bir yerde **Güvenlik Konseyi**, biraz ileride, de **Güvenlik Meclisi** terimlerini kullanmıştır. Bknz. Alsan, Dersler., op. cit., sah. 417, 418.

(42) Belik, Devletlerin Harp Salâhiyetini....., op. cit. (1956), sah. 43, 44, 45, 46, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 63, 64, 65.

(43) Ibid., sah. 227, 230, 241 vd, 247 vd.

(44) Ibid., sah. 156, 162, 169, 170, 173, 174, 175 ve 176 not 1.

(45) Kelsen (Çev. H. Fişek), op. cit., sah. 1100, 1110.

davranışa bazı arkadaşlarımızın katılmadığı görülmektedir. Devletler Hukukunda, bilhassa Birleşmiş Milletler Teşkilâtı ile ilgili çalışmalarını ilgi ve istifade ile takip ettiğimiz bir meslekdaşımız, öyle görülüyor ki, Andlaşmanın resmî metniyle kat'iyen mutabık değildir. Bunu, son yıllarda yayınladığı kitaplarının sonuna doküman olarak eklediği Birleşmiş Milletler Andlaşmasının gayrî resmî tercümelerinden anlıyoruz. Diğer taraftan elimize en son gelen kitabının bir kaç yerinde, sarih olarak belirtmese bile, zımnen bu mutabakatsızlığını ifade eden işaretlere tesadüf etmek de mümkündür (46).

Değerli arkadaşımız resmî tercüme metin ile mutabık olmadığı gibi, Birleşmiş Milletler Andlaşmasının Türkçe metninin nasıl olması hususunda da kesin bir karara varamamış görünmektedir. Bu tereddüdünde kendisine hak vermekteyiz. Bir kere resmî metnin dışına çıkınca, her mefhum için birden fazla Türkçe terim bahis mevzuu olmaktadır; aynı metni çeşitli terimler kullanarak ve doğru şekilde tercüme etme imkânı vardır. Değerli meslekdaşımız, yayınladığı çalışmalarında bunu gayet iyi göstermektedir. Gerçekten, 1954 de yayınladığı etüdünün sonuna doküman olarak eklediği Birleşmiş Milletler Andlaşmasının bazı maddelerinin Türkçe metni ile (47), 1956 da yayınladığı kitabının sonuna doküman olarak eklediği Andlaşmanın Türkçe metni arasında esaslı farklar vardır (48). Diğer taraftan bu kitaplarında izahlarda bulunurken zikrettiği Birleşmiş Milletler Andlaşmasının muhtelif maddelerinin Türkçe metinleri de, resmî tercüme metninden olduğu kadar, bizzat arkadaşımızın tercüme ederek kitaplarına eklediği metinlerden de farklıdır. Söylediklerimizi bazı örnekler vererek daha iyi açıklayacağımızı zannediyoruz.

Madde 2, fıkra 3 :

Bu fıkra Birleşmiş Milletler Andlaşmasının Büyük Millet Mâclisince kabul edilmiş resmî tercümesinde şöyledir :

“Teşkilâtın Üyeleri, milletlerarası mahiyetteki uyuşmazlıklarını, milletlerarası barış ve güvenliği ve adaleti tehlikeye koymıyacak şekilde barış yolları ile çözerler.”

Sayın meslekdaşımızın 1954 de yayınladığı etüde ekli gayrı resmî tercüme metin ise şu şekildedir :

“Teşkilâtın Üyeleri, milletlerarası mahiyetteki ihtilâflarını milletlerarası sulh ve emniyeti ve adaleti tehlikeye koymıyacak şekilde sulh yolları ile çözerler.” (49).

(46) Belik, Devletlerin Harp Salâhiyetinin..., op. cit. (1956), sah. 146 not 1.

(47) Belik, Devletlerin Harp Salâhiyetinin..., op. cit. (1954) sah. 73-86.

(48) Belik, Devletlerin Harp Salâhiyetinin..., op. cit. (1956), sah. 223-270.

(49) Belik, op. cit. (1954), sah. 75.

Meslekdaşımız 1956 da yayınladığı kitabının sonuna doküman olarak eklediği gayri resmî tercüme metinde ise bu fıkra şöyledir :

“Teşkilâtın Üyeleri, milletlerarası mahiyetteki **ihtilâflarını** milletlerarası barış ve güvenliği ve adaleti tehlikeye koymıyacak şekilde barış yolları ile çözerler”. (50).

Bununla beraber değerli meslekdaşımız, son yayınladığı kitabında bu fıkradan bahsederken bir üçüncü tercüme metin vermektedir :

“Teşkilâtın **azâları** milletlerarası mahiyetteki **ihtilâflarını**, milletlerarası **sulh ve emniyeti** ve adaleti tehlikeye koymıyacak şekilde **sulh** yolları ile **hallederler**”. (51).

Madde 2, fıkra 7 :

Birleşmiş Milletler Andlaşmasının bu önemli fıkrasının Türkçe resmî metni şöyledir :

“İşbu Andlaşmanın hiçbir hükmü, ne özü itibariyle bir Devletin millî yetkisi içinde bulunan işlere, Birleşmiş Milletlerin karışmasına cevaz verir, ve ne de Üyeleri, bu gibi işleri, işbu Andlaşma gereğince bir çözme tarzına bağlamağa icbar eder; bununla beraber, VII nci Bölümde derpiş edilen zorlama tedbirlerinin uygulanmasına bu prensip hiçbir surette hanel getirmez.”

Arkadaşımızın gerek 1954 de, gerekse 1956 da yayınlanmış kitaplarında, doküman olarak eklenmiş Andlaşma metni tercümelerinde, bu fıkra şu şekilde verilmektedir :

“İşbu **Şart**'ın hiçbir hükmü ne özü itibariyle bir Devletin millî yetkisi içinde bulunan işlere Birleşmiş Milletlerin karışmasına cevaz verir, (ve) ne de Üyeleri bu gibi işleri, işbu **Şart** gereğince bir çözme tarzına bağlamağa icbar eder; bununla beraber, VII nci bölümde derpiş edilen **zehrî tedbirlerin tatbikine** bu prensip hiçbir surette hanel getirmez.” (52).

Bu fıkraya dayanarak izahlarda bulunduğu zaman arkadaşımız, «7 nci fıkra aynen şöyledir» kaydiyle aşağıdaki metni vermektedir :

“İşbu **Şart**'ın hiçbir hükmü, ne özü itibariyle bir Devletin millî **salâhiyeti** içinde bulunan işlere Birleşmiş Milletlerin **müdahalesine** cevaz verir, (ve) ne de **azâları**, bu gibi işleri, işbu **Şart** gereğince bir **hal usulüne sunmaya** icbar eder; bununla beraber, VII nci bölümde derpiş edilen zorlama tedbirlerinin **tatbikine** bu prensip hiçbir surette hanel getirmez.” (53).

(50) Belik, op. cit. (1956), sah. 225.

(51) Ibid., sah. 145.

(52) Belik, op. cit. (1954) sah. 75, ve op. cit. (1956), sah. 225-226.

(53) Belik, op. cit. (1956), sah. 150.

Madde 33, fıkra 1 :

Birleşmiş Milletler Andlaşmasının 33 ncü madde 1 nci fıkrasının resmî Türkçe metni şöyledir :

“Uzaması milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazasını tehdit edebilecek mahiyette bir uyuşmazlıkta taraf olanlar, bu uyuşmazlığın çözümlenmesini herşeyden önce görüşme, soruşturma, ara bulma, uzlaşma, tahkim ve yargı yolları ile veya bölge teşkil veya anlaşmalarına başvurarak veyahut kendi seçecekleri başka barış yolları ile aramalıdır.”

Kıymetli meslekdaşımızın 1954 yılında yayınladığı etüdünün Ek’inde bu fıkranın şu şekilde Türkçeye çevrildiği görülmektedir :

“Uzaması milletlerarası **sulh ve emniyetin** muhafazasını tehdit edebilecek mahiyette bir **ihtilafta** taraf olanlar, bu **ihtilafın** çözümlenmesini herşeyden önce görüşme, **tahkik, tavassut, uzlaşma, tahkim** ve **adlî tesviye** yollarıyla veya bölge teşkil veya anlaşmalarına başvurarak veyahut kendi seçecekleri başka **sulh** yolları ile aramalıdır.” (54).

Bu fıkra arkadaşımızın 1956 yılında yayınladığı kitabının Ekinde ise başka bir şekildedir :

“Uzaması milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazasını tehdit edebilecek mahiyette bir **ihtilafta** taraf olanlar, bu **ihtilafın** çözümlenmesini herşeyden önce görüşme, **tahkik, tavassut, uzlaşma, tahkim** ve **adlî tesviye** yollarıyla veya bölge teşkil veya anlaşmalarına başvurarak veyahut kendi seçecekleri başka barış yollarıyla aramalıdır.” (55).

Bununla beraber aynı kitabında bir vesile ile bu fıkra üzerinde durulurken verilen Türkçe metin diğerlerinden farklıdır :

“Uzaması, milletlerarası **sulh ve emniyetin** muhafazasını tehdit edebilecek mahiyette bir uyuşmazlıkta taraf olanlar, bu uyuşmazlığın çözümlenmesini herşeyden önce **müzakere, anket, tavassut, uzlaşma, tahkim** ve **adlî tesviye** yollarıyla veya bölge **teşkilatları** veya anlaşmalarına **müracaat ederek** veyahut kendi seçecekleri başka **sulh** yollarıyla aramalıdır.” (56).

Madde 51 :

Birleşmiş Milletler Andlaşmasında meşru müdafaa hakkından bahseden maddenin Türkçe resmî metni şöyledir:

“İşbu Andlaşmanın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler Üyelerinden birinin silâhlı bir saldırıya hedef olması halinde, Güvenlik

(54) Belik, op. cit. (1954), sah. 78.

(55) Belik, op. cit. (1956), sah. 223.

(56) Ibid., sah. 84.

Meclisi milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazası için lüzumlu tedbirleri alıncaya kadar, tabii olan münferit veya müşterek müdafaa hakkına hanel getirmez. Bu meşru müdafaa hakkını kullanarak Üyelerin aldığı tedbirler derhal Güvenlik Meclisine bildirilir ve Meclisin, işbu Andlaşmaya dayanarak milletlerarası barış ve güvenliğin muhafaza ve iadesi için lüzum göreceği şekilde her an hareket etmek yetki ve ödevine hiçbir veçhile tesir etmez.”

Sayın meslekdaşımız 1954 de yayınladığı kitabının doküman kısmında bu fıkrayı Türkçeye şöyle çevirmiştir :

“İşbu Şart’ın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler Üyelerinden birinin silâhlı bir tecavüze hedef olması halinde, **Emniyet Konseyi** milletlerarası **sulh ve emniyetin** muhafazası için lüzumlu tedbirleri alıncaya kadar, tabii olan münferit veya müşterek meşru müdafaa hakkına hanel getirmez. Bu meşru müdafaa hakkını kullanarak Üyelerin aldığı tedbirler derhal **Emniyet Konseyine** bildirilir ve **Konseyin** işbu Şart’a dayanarak milletlerarası **sulh ve emniyetin** muhafaza veya iadesi için lüzumlu göreceği şekilde her an hareket etmek yetki ve ödevine hiçbir veçhile tesir etmez.” (57).

Fakat değerli arkadaşımızın 1956 da yayınladığı kitabının doküman kısmındaki Andlaşma metninde bu fıkranın tercümesi başka türdür :

“İşbu Şart’ın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler Üyelerinden birinin silâhlı bir tecavüze hedef olması halinde, **Güvenlik Konseyi** milletlerarası barış ve güvenliğin muhafazası için lüzumlu tedbirleri alıncaya kadar, tabii olan münferit veya müşterek meşru müdafaa hakkına hanel getirmez. Bu meşru müdafaa hakkını kullanarak Üyelerin aldığı tedbirler derhal **Güvenlik Konseyine** bildirilir ve **Konseyin** işbu Şart’a dayanarak milletlerarası barış ve güvenliğin muhafaza veya iadesi için lüzumlu göreceği şekilde her an hareket etmek yetki ve ödevine hiçbir veçhile tesir etmez.” (58).

Yine bu kitapte meşru müdafaa konusu üzerinde durulurken verilen 51 nci maddenin Türkçe metni diğerlerinden farklıdır :

“İşbu Andlaşmanın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler **azâlarından** birinin silâhlı bir tecavüze hedef olması halinde, **Emniyet Konseyi** Milletlerarası **sulh ve emniyetin** muhafazası için lüzumlu tedbirleri alıncaya kadar, tabii olan münferit veya müşterek meşru müdafaa hakkına hanel getirmez. Bu meşru müdafaa hakkını kullanarak **azâların** aldığı tedbirler derhal **Emniyet Konseyine** bildirilir ve **Konseyin** işbu andlaşmaya dayanarak Milletlerarası **sulh ve emniyetin** muhafaza veya iadesi için lüzumlu göreceği şekilde her an hareket etmek yetki ve ödevine hiçbir veçhile tesir etmez.” (59).

(57) Belik, op. cit. (1954), sah. 83.

(58) Belik, op. cit. (1956), sah. 238.

(59) Ibid., sah. 47.

Bu örnekleri artırmak kolayca mümkündür. Bizim asıl belirtmek istediğimiz nokta, tenkitler ne kadar haklı, tavsiyeler ne kadar yerinde olursa olsun, Birleşmiş Milletler Andlaşmasının resmî Türkçe metninin de mevcut olduğunu unutmamak, bu metni, Devletler hukuku Türkçe terminolojisinde bir karışıklık bahasına değiştirmemektir. Şüphesiz değerli meslekdaşımızın tenkitleri, Andlaşmanın Türkçe metninde bazı kelimelerin nasıl çevrilmesi lâzım geleceği hakkındaki telkin ve tavsiyeleri arasında isabetli olanlar da vardır. Meselâ arkadaşımızın 1954 yılında yayınladığı etüdünün doküman kısmındaki tercümede «Biz Birleşmiş Milletler halkı» ibaresinin metnin başına almasını (60) böylece İngilizce ve Fransızca resmî metinlere büyük bir uygunluk sağlamasında isabet görmekteyiz. Sayın meslekdaşımız kitabının bir sayfa - dibi notunda «Şart'ın tefsirinde resmî tercümeyle istinad edilmesinin ne kadar tehlikeli olacağını» belirtmektedir (61). Bu görüşe, bir dereceye kadar, biz de katılmaktayız. Fakat Andlaşmanın resmî metninden mümkün olduğu kadar uzaklaşmak gayretinin, tefsir bakımından olduğu kadar, terminoloji bakımından da ne kadar güçlükler ve terim çeşitliliği doğurabileceğininide görmüş oluyoruz.

Biz, diğer birçok meslekdaşlarımız gibi, Birleşmiş Milletler Andlaşmasının maddelerini zikrederken resmî metnin aynen kullanılmasına taraftarız. Böyle hareket etmek şüphesiz resmî tercümenin noksanlarını, varsa hatalarını, belirtmeğe de mâni değildir zannediyoruz. Medenî Hukuk konularında yazı yazanlar da, Medenî Kanunumuzun Türkçe metnini aynen Büyük Millet Meclisini kabul ettiği şekilde kullanmakta, ancak tercüme hatalarını, farklı yerlerde aynı mefhum için farklı terim kullanılışını belirtmekten de geri kalmamaktadırlar.

III. «Millî yetki», «Millî salâhiyet»?

Bilindiği gibi gerek Milletler Cemiyeti Misakında, gerekse Birleşmiş Milletler Andlaşmasında en önemli hükümlerden biri, teşkilâtla üye Devletlerin yetki sahalarının sınırını çizmek üzere derpiş edilmiş olan fıkradır. Milletler Cemiyeti Misakının 15 nci madde 8 nci fıkrası ile Birleşmiş Milletler Andlaşmasının 2 nci madde 7 nci fıkrasında Devletin yetki sahası İngilizce resmî metinlerde **domestic jurisdiction** terimi ile ifade edilmiştir. Milletler Cemiyeti Misakının Fransızca metninde bu terim **compétence exclusive**, Birleşmiş Milletler Andlaşmasının Fransızca resmî metninde ise **compétence nationale** şeklindedir.

Milletler Cemiyeti Misakının Türkçe resmî metninin mevcut olmadığı

(60) Belik, op. cit. (1954), sah. 72.

(61) Belik, op. cit., (1956), sah. 188 not 1.

malûmdur. Bu yüzden dilimizde **domestic jurisdiction** veya **compétence exclusive** terimi karşılığı olarak muhtelif terimler kullanılmıştır. Bu terimlerin hepsi, yanılmıyorsak, Fransızca resmî metin esas tutularak bulunmuştur. Türkçede **compétence exclusive** karşılığı olarak kullanılmış terimlerin başlıcaları şunlardır: (Devletin) **kendi selâhiyeti** (62), **selâhiyeti münhasıra** (63), **münhasır selâhiyet** (64). Bunlardan başka Türkçede yine aynı mânaya gelmek üzere bir **mañfuz saha** terimi de vardır (65). Bu terim Misakın resmî metinlerinde bulunmamakla beraber Fransızca eserlerde kullanılan **domaine réservé à la compétence exclusive** (66) ibaresinden dilimize geçmiş görünmektedir.

Biz Milletler Cemiyeti Misakının 15 nci madde 8 nci fıkrasındaki **compétence exclusive** veya **domestic jurisdiction** terimleri karşılığı olarak **münhasır selâhiyet** terimini kabul etmenin isabetli olacağını zannediyoruz. Böylece hem esasen dilimize diğerleri arasında en fazla yerleşmiş bir terimi benimsemiş olacağız, hem de **münhasır selâhiyet** terimini kullandığımız zaman Birleşmiş Milletler Andlaşmasını değil fakat Milletler Cemiyeti Misakını ve Milletler Cemiyeti sistemini kastettiğimiz anlaşılacaktır.

Birleşmiş Milletler Andlaşmasına gelince, Andlaşmanın 2 nci madde 7 nci fıkrasında, İngilizce resmî metinde yine **domestic jurisdiction**, Fransızca resmî metinde **compétence nationale**, Türkçe resmî metinde ise **millî yetki** terimleri kullanılmaktadır. Biz Türkçe resmî metnin ve **millî yetki** teriminin aynen kullanılmasına taraftarız. Bunun için, bazı meslekdaşlarımızca denenmiş olan **millî salâhiyet** (67), **dahilî kaza hakkı** (68),

(62) Erim, op. cit., sah. 532.

(63) Menemencioglu, op. cit., c. 11, sah. 85, 86.

(64) Belik, op. cit., (1956), sah. 71; Goodrich-Hambro (Çev. Lütem), op. cit., sah. 657; Chrozat (Çev. Çelik), op. cit., sah. 33.

(65) Meray, Millî Yetki..., op. cit., sah. V, VI, 1, 2, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 53, 125, 126, 188; Alsan, Devletler Hukukunda Yeni Gelişmeler, Ankara 1948, sah. 79, 173 ve Yeni Devletler Hukuku, op. cit., c. 1, sah. 387.

(66) Meselâ Le Fur, La reconnaissance, la détermination et la Signification en Droit international du domaine laissé par ce dernier à la compétence exclusive des Etats, Rev de Dr. Int., 1931, sah. 126 vd; Scelle, Critique du soi-disant domaine de compétence exclusive, Rev. de Dr. Int. et Lég. Comp., 1933, sah. 364 vd; Ségal, Le domaine réservé, Ibid, 1933 sah. 710 vd.

(67) Alsan, Yeni Devletler Hukuku, op. cit., sah. 387. E. Çelik, Millî Salâhiyetin Hukukî Mahiyeti Hakkında İleri Sürülen Nazariyeler, S. B. F. D., 1956, c. XI, sayı 3, sah. 119 vd.

(68) Alsan, op. cit., sah. 388

iç kaza (69), **iç yargı erki** (70) gibi terimlerin kullanılmasını uygun görmemekteyiz.

Böylece **münhasır selâhiyet** terimini yalnız Milletler Cemiyeti Misakı için, **millî yetki** terimini de yalnız Birleşmiş Milletler Andlaşması ile ilgili olarak kullanmak terim karışıklığını önliyecek bir yol görünmektedir. Bununla beraber, İngilizcedeki **domestic jurisdiction** gibi bir tek terim kullanılması uygun görülecekse, bu terimin, hem Milletler Cemiyeti Misakı hem de Birleşmiş Milletler Andlaşması bakımından **Millî yetki** olmasına taraftarız.

IV. «Kodifikasyon», «Taknin», «Tedvin», «Kodlaştırma»...

«**Codification**» teriminin Türkçe karşılığı olarak da çok çeşitli terimlerin kullanıldığı görülmektedir. Devletler Hukukunda yazı yazarların büyük çoğunluğu, bu çeşitli terimler arasından istikrarlı bir tefrik yapmadan, bunlardan bir kaçını aynı şekilde kullanmaktadır. Bununla beraber **kodifikasyon** teriminin kullanılmasında bir umumî temayülden de bahsedilebilir (71). Sadece kodifikasyon terimini kullananlar olduğu gibi, bu terime öncelik vermekle beraber diğer terimleri kullananlar da vardır. Bazıları da bu terimi Türkçede **codification** şeklinde yazmaktadırlar (72). Belki en doğru yol budur. Diğer terimler arasında başta **taknin** (73) ve **tedvin** (74) terimleri gelmektedir. Bunlardan başka **kanun haline konma**

(69) Goodrich - Hambro (Çev. Lütem), op. cit., sah. 672.

(70) Lütem, Dumbarton Oaks Projesi, Ankara 1945 sah. 21.

(71) Alsan, Milletlerarası Hayatın Düzeni ve Panamerikanizm, Ankara 1949, sah. 150; Anzilotti (Çev. Erman), op. cit., sah. 61 vd.; Crozat (Çev. Çelik) op. cit., sah. 159 vd., 509 vd.; S. N, İleri, Güçler Arası..., op. cit., sah. 119; Strupp (Adliye Vekâleti terc.), op. cit., sah. 33 vd; Bilsel, Giriş, op. cit., sah. 100 vd. — Crozat (Çev. I. F. Akın), Devletler Hukukunda Bitişik Mıntıka Mefhumu, Ord. Prof. M. R. Sevig'e Armağan. İstanbul 1956, sah. 538, 541. — Lütem, Devletler Hukuku Dersleri, Ankara 1956, sah. 19.

(72) Meselâ Belik, Devletin Hak ve Vazifeleri..., op. cit., sah. 64; Le Fur (Ş. Devrin terc.), Devletler Umumi Hukuku, Ankara 1942, sah. 178, 179, 186, 187.

(73) Alsan, Milletlerarası Düzen ve Panamerikanizm, op. cit., sah. 153, 154, 168, 191 ve Yeni Devletler Hukuku, op. cit., c. 1, sah. 62, 63; Crozat (Çev. Çelik), op. cit., sah. 158; Goodrich - Hambro (Lütem), op. cit., sah. 190; Meray, Birleşmiş Milletler Devletler Hukuku Komisyonunun Altı Yılı, Siy. Bil. Fak. Derg., 1954, c. IX, sayı 4, sah. 172, 173, 174, 175; Birleşmiş Milletler Andlaşması, madde 13, fıkra 1 (a).

(74) Bilge, op. cit., sah. 15, 108, 113, 135; Crozat (Çev. Çelik), op. cit., sah. 158; Alsan, Yeni Devletler Hukuku, op. cit., c. 1, sah. 62, 63, 64, 65; Le Fur (Çev. Ş. Devrin), op. cit., sah. 111, 178.

(75), kanunlaştırma (76), kanunlaştırılma (77), kanunîleştirme (78), kodlaştırma (79), derleme (80) gibi terimlerin de kullanılmış olduğu görülmektedir.

V. Deniz Hukuku ile ilgili bazı yeni terimler :

Deniz hukukundaki son gelişmeler dilimizde mevcut terimlere bazı yenilerinin ilâvesine yol açmıştır. Bu yeni mefhumları ifade etmek üzere kullanılan terimler üzerinde de bir dilbirliği müşahede edilememektedir. Bu yazımızda bu terimlerden sadece ikisine, işaret etmekle yetineceğiz.

1. «Kıt'a sahanlığı», «Kıt'a platformu», «Şelf», «Kıta eşiği»?

Continental Shelf konusunda Devletler hukuku bakımından bir inceleme yapmak istediğimiz zaman, bu terimi dilimizde nasıl ifade etmek gerektiği hususunda tereddüte düşmüştük. İncelememizde **continental shelf** karşılığı olarak **kıt'a sahanlığı** terimini kullanmıştık. Terim üzerindeki düşüncemizi de şöyle belirtmiştik : «... **Kıt'a sahanlığı** terimi mahiyetine uygun tasvirî değerinden başka, kanaatimizce, Fransızcadan mülhem eksik bir tercüme olan **kıt'a platformu** sözünden, veya İngilizce **Shelf** kelimesini aynen alarak **şelf** şeklinde yazmaktan da üstündür. Böylece Devletler hukukunda Türkçe terimlerin zenginleşmesi yolunda da hizmet edilmiş olacağını sanıyoruz. Temennimiz **kıt'a sahanlığı** teriminin coğrafyacılar ve jeolojistler tarafından da tutunması ve benimsenmesidir.» (81).

Biz **kıt'a sahanlığı** terimini diğer yazılarımızda da kullanmağa devam etmekteyiz (82).

Coğrafyacılar **continental shelf** karşılığı olarak Türkçede daha ziyade

-
- (75) Strupp (Adl, Vek terc.), op. cit., sah. 133; Bilsen, Giriş..., op. cit., sah 105,
 (76) Bilsel, Giriş., op. cit., sah. 55,
 (77) S. N. İleri, Güçler Arası.. op. cit., sah, 118, 119, 120, 121, 122, 123,
 (78) Bilsel, Giriş..., op. cit., sah 105.
 (79) Belik, Devletin Hak ve Vavifeleri..., op. cit., sah. 68.
 (80) Alsan, Milletlerarası Düzen..., op. cit., sah. 155; Yeni Devletler Hukuku, op. cit., c. I, sah. 62.
 (81) Menay, Devletler Hukukunda «Kıta sahanlığı» Meselesi, Siy. Bil. Fak. Derg., 1955, c. X. sayı 1, sah. 80 not 1.
 (82) Meray, Devletler Hukuku Komisyonun Altı Yılı, op. cit., sah. 192 vd; Açık Denizlerin Serbestliği Prensibinin Gelişmesi, Siy. Bil. Fak. Derg. 1955, c. X, sayı 2, sah. 96; Birleşmiş Milletler Devletler Hukuku Komisyonunun Yedinci Toplantısı, Siy. Bil. Fak. Derg., 1955, c.X, sayı 4, sah. 230,

self terimini kullanmaktadırlar (83). Devletler hukukunda yazı yazanlar da kıt'a sahanlığı terimini benimser görünmekle beraber (34), bazı meslekdaşlarımız bu terimin yerine bazen kıt'a platformu veya kıta eşiği terimini de kullanmaktadırlar (85).

Umumî istikamet in kıt'a sahanlığı lehinde olduğu söylenebilir.

2. «Bitişik saha», «Bitişik mıntaka», «Bitişik Bölge»?

Devletler hukukunda, sahildar Devletin, gümrük, vergi, sağlık veya muhaceret mevzuatına aykırı olarak işlenebilecek suçları önlemek ve cezalandırmak için, karasularına bitişik açık denizin bir kısmında murakabe bulunabileceği kabul edilmiştir. Sahildar Devletin böyle bir murakabe icra edebileceği açık deniz kısmına Fransızca'da **zone contigue**, İngilizce'de **contiguous zone** denilmektedir. Bu mefhum dilimize bazı meslekdaşlarımızca **bitişik saha** (86), **bitişik mıntaka** (87) şeklinde çevrilmiştir. Biz bu mefhumu ifade etmek üzere **bitişik bölge** terimini tercih etmekteyiz (88).

Netice

Bu kısa yazımızda belirttiğimiz gibi, Devletler hukukunda Türkçe terimlerde görülen karışıklığı bertaraf etmek üzere, bu sahada çalışan bütün meslekdaşlarımızın ilgi göstermeleri gerekmektedir. Dil ve terim meselelerinde, diğer bir çok meselede olduğu gibi, bir kişinin fikir veya zevki herşeyi kısa zamanda halle yetmez sanıyoruz.

Devletler hukuku terimlerinde müşahede edilen kararsızlığın sadece bu yazıda bir kısmına temas ettiğimiz terimlerde ve işaret ettiğimiz kaynaklarda olmadığını da gözönünde tutmak gerekir. Meselâ hâlâ **muahede**,

(83) Meselâ A. Ardel, Self'in Menşei Hakkında Ortaya Atılan Fikirler, İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü Dergisi, 1952-1953, c.II, sayı 3-4, Kontrandüler ve Notlar, sah. 1-2; Akyol-Arda, Genel Coğrafya, İstanbul 1942, Fasikül II, sah. 70-71.

(84) Crozat (Çev. I. F. Akın), Devletler Hukukunda Bitişik Mıntaka Mefhumu, Ord. Prof. Muammer Raşit Sevig'e Armağan'da, İstanbul 1956, meselâ sah. 534, 537, 544, 553, 556, 557, 558, 561.

(85) Crozat (Çev. Çelik), Koy ve Körfez Hukukî Mefhumları Hakkında Bazı Mülahazalar, Ord. Prof. Tahir Taner'e Armağan, op. cit., sah. 627, Lütem, Devletler Hukuku Dersleri, Ankara 1956, sah. 23.

(86) Alsan, Yeni Devletler Hukuku, op. cit., sah. 474, 475.

(87) Crozat (Çev. Akın), op. cit., sah. 532 vd.

(88) Meray, Altı Yıl..., op. cit., sah. 193, 194, 195; Kıt'a sahanlığı..., op. cit., sah. 81, 82; Yedinci Toplantı..., op. cit., sah. 230.

andlaşma veya anlaşma terimlerinden birisi üzerinde anlaşılammıştır. Mukavele, sözleşme, veya beyanname, demeç, deklarasyon terimleri arasında bir eleme hâlâ yapılamamıştır. Préambule karşılığı olarak hangi kelimenin kullanılacağı belli değildir; dibace, giriş, önsöz, başlangıç, mukaddeme veya yeni bir terim üzerinde durulabilir. Pacific settlement of disputes karşılığı olarak, tamamen şahsî tercihlere göre, uyuşmazlıkların barışçı yollar ile çözülmesi, veya anlaşmazlıkların barış yolları ile halli, veya ihtilafların sulh yolları ile halli, veya ihtilafların sulhen halli denilebilmektedir. Hakemlik ile tahkim arasında (89), dostane teşebbüs ile iyi mesai arasında tercih lüzumu duyulmuyor gibidir. Diplomasi memuru ile diplomasi temsilcisinin de eşanlamda olup olmadıkları sorulabilir. Bu misalleri hemen hemen bütün Devletler Hukuku Türkçe terimlerine teşmil etmek mümkündür.

Devletler hukuku terimlerini istikrara kavuşturmak için tutulması en uygun görünen yol, bu konu ile ilgili bütün meslekdaşlarımızın bir komisyon halinde, her terim üzerinde ayrı ayrı durmalarıdır. Ancak bunun için, daha önceden, dilimizde Devletler hukuku sahasında yazılmış veya dilimize çevrilmiş bütün kitapların, etüdlerin, ilmî makalelerin, hukuk lügatlarının, Türkiye'nin akdettiği andlaşmaların, Devletler hukukunu ilgilendirebilecek kanunlarımızın taranması ve şimdiye kadar kullanılmış Türkçe terimlerin derlenmesi gerekmektedir. İlgililerden mürekkep bir komisyon, bu hazırlık çalışmasından sonra toplanırsa, şimdiye kadar her mefhum için kullanılmış Türkçe terimleri teker teker ele alarak en uygun terimler üzerinde mutabakat sağlamağa gayret edebilir.

(89) Bu konuda terim meselesini bir başka açıdan inceleyen bir yazı için Bknz. R. Koral, Türk Devletler Hususî Hukukunda Hakemlik, Ord. Prof. M. R. Seviğ'e armağan, op. cit, sah. 439, not I.